

דף יז.

עין משפט א.ב.

הו"מ סימן לט פעיף ט

ט י. שנים שבאו לדין ותבע אחד את חברו וא"ל מנה לי בידך, ואמר לו הנתבע הן, בין שאמרו הדיינים חייב אתה ליתן לו או צא תן לו, אם יצאו מלפני הדיינים ואמר פרעתי, ^מ נאמן וישבע היסת שפרעו. לפיכך אם יצאו מלפני הדיינים, וחזר התובע ואמר לב"ד כתבו לי שטר, ^נ אין כותבין לו, ^ס שמא פרעו.

הו"מ סימן עט פעיף יב

יב יז. אמר פרעתיך המנה בסחורה פלונית שהיה השער שלה כך, והביא התובע עדים שלא היתה שוה כל כך ותובע ממנו ההפרשים וחוזר וטוען הנתבע פרעתיך או באותה סחורה ^ע או בדבר אחר, הרי הוחזק כפרן ^פ, שבני אדם נותנים דעתם לזכור השער לפיכך גובה ממנו המלוה מה שנשאר מהחוב בלא שבועה.

יב יח. המודה בבי"ד, או שהתקבלה עדות בבי"ד שפלוני חייב דינו כמלוה

מ. וי"א אפי' נגד פס"ד נאמן לומר פרעתי, ועיין בסי' ע'. ולדעה זו לא גבי ממשעבדי אף שמודה הלוח מחשש קנוניא, כ"כ הש"ך ודלא כהסמ"ע.

נ. ואף דזה שהודה בבי"ד בלא שלחו אחריו, נחשב כמלוה בשטר לענין לטרופ מלקוחות, משום דמעשה בי"ד יש לו קול, מ"מ הנ"מ כשהלוה מודה או שידוע שלא פרעו, אבל כשטוען פרעתי נאמן. כ"כ הסמ"ע בס"ק כ"ד. ועיין בש"ך מה שחלק עליו.

וכלל הדברים כתב בנתיבות ס"ק י"ח. דבהודאה בבי"ד כשקבעו ושלחו לו הוי תיכף כמלוה בשטר, ואפי' לא נכתב כותבין ונותנים לו, אפי' כשאין מודיעים ללוה. ולש"ך דוקא כשמודיעים ללוה. ובלא קיבלו עליהם, וגם לא שלחו עליו, להסמ"ע כותבין כשהודיעו ללוה, ולהש"ך אפי' כשמודיעים ללוה אין כותבין אם לא שאמר להם כתובו.

ועוד כתב הש"ך שמקבלי עדות כשלא עשו פס"ד על הקבלת עדות, אסור להם ליתן להם פס"ד בכתב, אם לא במקום שמקבלים עדות בכתב. נתיבות ס"ק י"ט.

ס. ואפי' ידוע שעדיין לא פרעו אין כותבין, דשמא יפרע אח"כ, וכשיתבענו פעם שניה ויכפור באומרו להד"ם יוציא זה פס"ד ויהיה מוחזק כפרן על פיו, כ"כ הסמ"ע. והש"ך חולק דכותבין ומודיעים ללוה. נתיבות ס"ק כ'.

ע. היינו שחוזר ואומר שכחתי ויודע אני עתה שפרעתיך באותה סחורה ובמעות, ש"ך ס"ק כ"ח.

פ. שבועות מ"א ע"ב, וכפירוש רש"י שם בדף מ"ב ע"א ד"ה אייתי וכדאמר רבא שם.

*****
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

בשטר ז', וע"כ כותבים ק ונותנים לבעל הדין, והוא שלא קיבל הדין ר עד ששלחו עליו בי"ד הקבוע בעיר והכריחוהו לבא, אבל שנים שבאו לדין מעצמם ותבע אחד את חברו במנה לי בידך ואמר לו חברו הן, בין שאמרו בי"ד חייב אתה ליתן לו בין שאמרו צא ש תן לו ואמר אח"כ פרעתי נאמן, וישבע היסת שפרעו. ולפיכך אם חזר הנתבע ואמר לבי"ד כתבו לי הודאתו אין כותבין ה לו דשמא פרעו.

עין משפט ג.ד. חו"מ פימן עט פניף יג.

יט. שנים שבאו לדין, ונתחייב אחד, ואמרו לו צא תן לו א, ויצא וחזר ואמר פרעתי, והעדים מעידים אותו שלא פרעו, כגון שלא זזה ידם מתוך ידו, הרי הוחזק כפרן לאותו ממון ב.

הגה: אבל אם לא העידו כן אלא אמרו שתבעו בפניהם ולא פרעו לא הוחזק כפרן, דשמא פרעו אח"כ.

כ. אמרו בי"ד חייב אתה ליתן לו, ויצא מביה"ד וחזר ואמר פרעתי וישנם עדים שלא פרעו כגון שלא זזה ידם מתוך ידו, לא הוחזק כפרן ג שאומרים שנשמט ממנו, עד שיחקרו עוד הפעם דינו, לפיכך אם

צ. רמב"ם פ"ז מטוען הלכה ג-ה. ודעת הסמ"ע בס"ק ל"א דהרמב"ם והטור בסי' ל"ט סעיף י' והרא"ש סוברים דנאמן לומר פרעתי, ומ"מ גובה מלקוחות, והש"ך בס"ק ל' חולק.

ק. והש"ך בס"ק כ"ט האריך בדין זה והסיק דדוקא כששאל המלוה לכתוב לו בפני הלוה אז כותבין לו, ועיין בט"ז מ"ש בזה.

ר. היינו לא ציית דינא, או ציית והתברר לנו שלא פרע.

ש. לפי שאין המון עם מבדילין בין צא תן לו לבין חייב אתה ליתן לו, והכל נראה להם פסק דין, ועשוי הוא לפרוע.

ת. כתב המהרש"ל דדוקא שטר הודאה אין כותבין לו, אבל פסק דין כותבין לו משום שנאמן לומר עליו פרעתי וכמ"ש בסי' ל"ט דעות בזה אבל הש"ך כתב דהעיקר שבכל אופן אינו נאמן לומר פרעתי וע"כ אין כותבין לו גם פסק דין, ואפי' למ"ד שנאמן לומר פרעתי נגד פסק דין, וכתב הרמ"א בסי' ל"ט שכן עיקר, אפ"ה אין כותבין לו הפסק דין, ועיין בסמ"ע ס"ק ל"ג, ובש"ך ס"ק ל"ב.

א. מציעא י"ז ע"א וכדמסיק רב זביד שם. ורמב"ם פ"ו הלכה ז' מטוען.

ב. ושוב אינו נאמן לומר פרעתי גם אח"כ, עד שיפרענו בעדים, ש"ך ס"ק ל"ג.

ג. גמ' שם, כיון שלא אמרו לו פסק גמור של צא תן לו.

יחזור ויאמר אחרי שבאו עדים אלו, ויטען פרעתיו ביני לבינו ולא היו עדים שמכחישים אותו בפעם השניה, הרי זה נאמן ונשבע היסת שפרעו. ע"כ היו נקיי הדעת שבספרד עושים, כשיודה הלוח או שנתחייב שבועה בבי"ד, ובי"ד אומר חייב אתה ליתן לו או חייב לו שבועה, הנתבע אומר בבי"ד הווי עלי עדים שלא יפרעני או לא ישבע לי אלא בעדים.

עין משפט ה. חו"מ סימן עט סעיף ה

ה ז. טענו מנה לי בידך, ואמר לו להד"ם, ועדים מעידים אותו שהלוחו וחזר ואמר פרעתוך^ה, הרי הוחזק כפרן לאותו ממון^ו, וחייב לשלם, ואין המלוה צריך לישבע. ודוקא לאותו ממון הוחזק כפרן ולא לממון אחר^ז שנאמן בו בשבועתו^ח כשאר כל אדם.

עין משפט ו.ז. חו"מ סימן פז סעיף כז

כו מ. מי שנתחייב שבועה בבי"ד ויצא מבי"ד, ואחר זמן תבעו חבירו

- ד. מכאן כתב ה"ה שאפי' שלא בשעת ההלואה יכול המלוה לומר ללוה אל תפרעני אלא בעדים, ועיין בסי' ע' סעיף ג'.
- ה. כלומר אחר שנתחייב לשלם ויצא מבי"ד, וחזר ואמר פרעתוך לאחר שיצאנו מבי"ד, דאז אינו נאמן אלא בעדים, ש"ך ס"ק י"ד.
- ו. ממציעא י"ז ע"א. אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י. ודוקא לאותו ממון דהוחזק כך רק לאותה איצטלא. ואפי' כפר בק' והוחזק כפרן רק על נ', ישבע על הנ' האחרים ונפטר כמ"ש בסי' ע"ה סעיף ד'. וסי' פ"ז סעיף ה'.
- ז. ואם יש עדים שגנב קצת שטרות מבית הלוה, הרי כל שטרות שמוציא על הלוה פסולים, כ"כ הרשב"א בתשובה ח"א תתק"ה. וכתב הסמ"ע למה דקימ"ל בסי' צ"ב כסברא אחרונה, לא הוחזק כפרן לשאר שטרות. אבל בספר פעמוני זהב כתב שכ"ע יודו לדברי הרשב"א דכיון שלא יודעים העדים כמה שטרות גנב, כל שטר שמוציא מחזיקים אותו כגנוב, אבל בסי' צ"ב איירי שלא נעשה חשוד על אותו שטר.
- ז. ובריב"ש סי' שנ"ד כתב שהטוען השאלתיך חפצים והשני אומר להד"ם, ועדים מעידים שהשאלו, הוחזק כפרן גם לענין שיווי החפצים, ונאמן המשאל בלי שום שבועה לומר כך היו שווים, ובלבד שיהיה אמוד בהם. והש"ך בס"ק ט"ו השיגו, דלענין זה לא הוחזק כפרן, ונוטל בשבועה. וכתב הנתיבות בחידושים ס"ק ט"ז דיפה השיגו.
- ח. ואפי' כתב נאמנות בשטר, צריך לישבע, דלאיש כזה שהוחזק כפרן לא נתן נאמנות, אורים ס"ק י"ט, נתיבות בחידושים ס"ק י"ז.

שישבע לו, ואמר לו נשבעתי לך כבר, אם הוא מהנשבעים ונפטרים ט נאמן י, אלא א"כ התרה בו לא תשבע לי אלא בעדים, ואם מעידים עליו שלא נשבע באותו יום כ שאמר שנשבע, כגון שאומרים שלא זזה ידם מתוך ידו, הרי הוחזק כפרן לאותה שבועה ואינו נאמן לומר נשבעתי אח"כ.

כז * מא. גם במקום שנאמן לומר נשבעתי לך צריך לקבל עליו חרם סתם שנשבע ל, מיהו בזה"ז שנוהגים ליטעב בבית הכנסת לפני שמש מ או עדים אינו נאמן לומר נשבעתי עד שיביא ראיה לדבריו.

ח"מ סימן סה סעיף ז

עין משפט זז.

ז ו. במקום שאין חשש לפרעון ולקנוניא כגון שיש ללוה ז בני חורין

ט. דהנשבע ונוטל אינו נוטל אלא בראיה ברורה נ"י שם במציעא דף י"ז.
 י. מציעא י"ז ע"א מימרא דר"י, והר"ף והרא"ש שם. והש"ך בס"ק ס"ד תמה על דין זה דדל מהכא שבועה הרי תובעו ממון, ותירץ שכאן אינו טוען ברי, כגון שבועת השותפין או שתבעו בספק ע"פ עד אחד שאמר לו, ועיין בסי' צ"ג סעיף ט' ובתחילת סי' צ"ד.
 וכתב הטור דאם נתחייב שבועת התורה וטוען שנשבע לו, ישבע היסת כדבריו, כ"כ הנ"י שם בשם רב האי וכן הסכים הרמב"ן ורי"ו.

כ. שם בגמ' מציעא י"ז ע"א.

ל. מרבינו ירוחם נתיב ג' ח"ד. ובפעמוני זהב העיר שלכאורה דין זה סותר לסעיף כ"ה שפסק דכל שאין מתחייב ממון בהודאתו פטור מהיסת וגם מחרם, ותירץ שכאן כיון שמודה שהיה מחוייב לו שבועה אלא שנשבע לו כבר מחזי כדורא דממונא והטילו עליו חרם לפחות. ע"ש.

מ. אם אמר שנשבע לפני השמש או העדים ומתו או הלכו למדה"י נאמן, דלא גרע מאמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני בסי' ע' סעיף ג' ואפי' ששם הש"ך העלה דלא נאמן זהו משום שהתנה עמו כך ולא התקיים התנאי, משא"כ כאן שאין זה תנאי אלא נהגו כן נאמן שעשה כן, ש"ך ס"ק ס"ז.

ואם הכחישו השמש אינו נאמן, או"ת ס"ק ע"ז. ואם אמר מחלת לי השבועה אינו נאמן במיגו דנשבעתי, ש"ך ס"ק ס"ח והט"ז, ודלא כהסמ"ע בס"ק פ"ו שכתב שנאמן כמו בסי' פ"ב סעיף י"א. אבל בשבועת היסת שזה רק תקנה אפשר דאם טוען עליה מחלת לי נאמן מטעם תקנתה לתקנתא, וגם זה צ"ע כ"כ בש"ך. והוסיף שיותר נראה שגם לדברי הסמ"ע צריך ליטעב שמחל לו, וגם בזה צ"ע דאפשר שגם אם ישבע לו שמחלו לא מהני כיון שאינו נאמן אלא במיגו דנשבעתי.

נ. דעת הש"ך שמדובר בידוע שאינו חייב לשום אדם כגון שהכריזו בעיר, או שיש תקנה בעיר שאין שום שטר מקבל תוקף רק מנאמן העיר, שאם לא כן חוששין שמא חייב לשום אדם ומודה בשטר זה כדי להפקיע חובו, והסמ"ע ס"ל דלא חיישינן רק לפסידא דלקוחות הידועים לנו. סמ"ע ס"ק י"ט וש"ך ס"ק כ"ב.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שמספיקין לשעבוד החוב שבשטר, אם החייב מודה יחזיר, וה"ה אם
 ט נמצא ביום שנכתב השטר וכתוב בו ע קיום בי"ד, אם החייב מודה
 פ יחזיר.

ח"מ פימן מה סעיף א

עין משפט ט.

א. יכול הסופר ז להכין טופסי שטרות שיהיו לו מוכנים, ויכול לכתוב
 שם הלוח והמלוה וסכום המעות, רק שלא יכתוב הזמן כדי שלא
 יהיה מוקדם.

ב. שטר שנכתב על הלואה אחת ונפרע, אינו יכול לחזור וללות בו,
 אפי' אם הכל נעשה באותו יום ואין שאלה של מוקדם, מטעם
 ק דנמחל שיעבודו, וע"כ אינו חוזר ולוח בו.

ט. מימרא דרב אסי אמר ר"י דלפריעה דבת יומא לא חיישינן. ממציעא דף י"ז ע"א. כפי
 רב כהנא שם, וכדעת הרי"ף והרמב"ם. דאז ליכא למיחש לקנוניא שהרי אם היה רוצה
 היה כותב לו שטר מחדש כיון שהוא בו ביום, וגם אין חשש שמא פרעו ורוצה לחזור
 וללות בו משום הרווחת שכר הסופר, שהמלוה לא יעשה כן כיון שאין רווח למלוה שבו
 ביום הוא.

ע. עיין בש"ך דדעתו להלכה דלא בעינן הנפק וכהרשב"א והתוס' ועוד פוסקים, אבל
 בנתיבות בביאורים האריך להסביר דעת המחבר הרי"ף והרמב"ם מדוע צריך הנפק
 ע"ש.

פ. וי"א שדין זה שבנמצא בו ביום מחזירין אין בעינן שיהיה החייב מודה, אלא אפי' אינו
 מודה רק שאינו לפנינו יחזיר, דלפרעון בו ביום לא חוששין, אבל בלוח לפנינו ואומר
 פרעתי וממני נפל לא יחזיר, והעיקר כדעה ראשונה, כך פירש הנתיבות בס"ק י"ז דברי
 המחבר שהעירו עליו הסמ"ע והש"ך שהוא מגומגם ע"ש.

צ. ממשנה גיטין כ"ו ע"א. ואפי' התורף יכול להכין כר"א שם וכפי' התוס' דמכשיר תורף
 בשאר שטרות. והש"ך כתב דלרש"י צריך להניח מקום הלוח והמלוה והמעות והזמן,
 וכן בשטרי מקח צריך להניח מקום הלוקח והמוכר והמעות והשדה והזמן, דלרש"י גזרינן
 תורף שטרות אטו תורף גיטין.

ק. מימרא דרב אסי מציעא דף י"ז ע"א. ודעת הסמ"ע דגובה מבני חרי בו, ואין הלוח
 נאמן לטעון פרעתי, ודעת הש"ך והט"ז דהוא חספא בעלמא ואין גובה אפי' מבני חרי.
 ובכת"י או שטר שאין בו אחריות חוזר ולוח בו, ולא שייך בו דנמחל שיעבודו, ודוקא שלא
 מסר לו הכתב יד בעדי מסירה, אבל מסרו בעדי מסירה, שייך בו נמחל שיעבודו, נתיבות
 ס"ק ב'.

וכתב הסמ"ע דביום שלאחריו אפי' בכת"י יש בו חשש מוקדם, דמלוה על פה מוקדם,
 קודם למלוה בשטר מאוחר, וכתב הש"ך שגם ביומו היינו במקום שאין חשש קנוניא, ע"ש.

א. ג. גם אם פרע ^ר מקצת חובו, אינו חוזר ולוה בו באותו השטר אותו מקצת אפי' באותו יום, דהוי נמחל שיעבודו על המקצת שנפרע.

* וי"א ^ש שמה שנמחל השיעבוד היינו הקנין שעשה וע"כ אם יקבל בקנין מחדש מהני לחזור וללוה באותו שטר שנפרע באותו יום ולאותו אדם

* וי"א דאפי' לא עשה קנין אלא חזר ומסרו לשטר ^ת בפני עדים, הוי כקנין, דעדי מסירה עיקר

ח"מ סימן נז פעיף ב

ב. שטר שלוה בו ופרעו, ^א אינו חוזר ולוה בו, ואפי' בו ביום שנכתב. ואם אמר הלוה פרעתי ^ב והשיב המלוה כן הוא, אבל החזרתים לך, הרי המלוה מודה שנמחל שיעבודו, ואינו גובה בו. אבל אם אמר החזרתים לך שתחליפם לי כי ^ג לא היו מעות טובים, הרי השטר קיים.

עין משפט י. ח"מ סימן מג פעיף ז

ז. שטרי חוב המוקדמין ^ד פסולים, שהרי טורף בהם מלקוחות שלא כדין, וע"כ קנסו אותם חכמים שלא יגבה בשטר מוקדם ^ה אלא מבני

ר. כתבו הטור בסי' נ"ד. וכתב בעל הלבוש דאם לוה בכתב ידו דכיון שאינו אלא לראיה בעלמא ואינו טורף ממשעבדי, חוזר ולוה בו, וכתב עליו הסמ"ע שיפה כיון, ובלבד שחזר ולוה בו ביום, דאל"כ אף שאין טורף בו ממשעבדי מ"מ קימ"ל דמלוה ע"פ מוקדם קודם למלוה בשטר מאוחר, כמבואר בסי' ק"ד סעיף י"ג, והב"ח כתב דאפי' בכתב ידו אינו חוזר ולוה בו, ואם לוה אינו גובה בו כלל אפי' מבני חרי כחספא בעלמא. ע"ש.

ש. מרדכי בפ' כל הגט ובפ' הכותב והביאו הרמ"א. ועיין לקמן בסי' נ"א. ת. וכתב הש"ך בס"ק ה' דוקא מסרו בפני עדי החתימה דבל"ה הוי מזוייף מתוכו אפי' מסרו בפני עדים אחרים.

א. ממציעא י"ז ע"א, וכמו שנתבאר בסי' מ"ח. ואם קנו מידו מחדש, או מסרו לפני עדי מסירה מחדש מהני, כ"כ הסמ"ע ס"ק ו'.

ב. מעובדא דרבא בקמא ל"ב ע"ב.

ג. אפי' יוצאים בשעת הדחק, שיכול לומר לו, אילו הייתי מכיר בהם לא הייתי מקבלם כלל ממך, מתשובת הרא"ש כלל ס"ד סי' ד'.

ד. רמב"ם פ' כ"ג מלוה ומלוה, ממשנה ה' פרק י' דשביעית, וכ"כ הטור בשם הרי"ף ורש"י ורמב"ן ורשב"א.

ה. וכתב הסמ"ע בס"ק י' אפי' אם יקחו הבי"ד לידם השטר ולא יתנו לטרוף בו מזמן הראשון, או שיכתבו על גוף השטר שלא יכול לטרוף בו מזמן הראשון, אפי"ה אינו

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

חורין, ואם יטען הלוה פרעתי, דינו כטוען כן נגד שאר שטרות, אבל אם יטען להד"מ הוחזק כפרן.

* וי"א דשטר מוקדם ^ו פסול לגמרי

עין משפט כ. חר"מ סימן סה סעיף ז
עיינ לעיל עין משפט ח

דף יז:

עין משפט א.ב.ג. אה"ע סימן ק סעיף יב

יב כד. הוציאה גיטה לתבוע כתובתה ואין לה שטר כתובה, אם דרך אותו מקום לכתוב כתובה פטור אף על העיקר, ונשבע ^ז הבעל היסת על טענתה ונפטר, אך במקום שאין כותבין ^ח, גובה ע"פ הגט.

עין משפט ד. אה"ע סימן נה סעיף ו

ו. המארס את האשה וכתב לה כתובה, ולא כנסה לחופה, עדיין ארוסה היא ואינה נשואה, שאין הכתובה עושה נשואין; ואם מת או גירשה,

גובה בו ממשועבדים גם מזמן שעמד בבי"ד משום קנס, כיון שמתחילתו היה ראוי ועומד לטרוף בו מזמן הראשון. וכתב הש"ך להסכים לדבריו, אך הוסיף שאם המלוה בעצמו יכתוב לפני שנראה השטר לבי"ד שלא ניתן לטרוף בו לקוחות מזמן הראשון, נראה דכשר לטרוף בו מזמן השני.

ועוד כיון שאין גובין בו אלא מבני חורין קורעין השטר, או כותבין על גביו שלא ניתן לגבות בו אלא מבני חורין. אבל אין מניחין השטר בידו כמות שהוא שלא יגבה בו ממשעבדי. כ"כ הש"ך ס"ק י"א.

ו. טור בשם ר"י והרא"ש, וריב"ש בסי' שפ"ב, והביאם הרמ"א וכתב הסמ"ע בס"ק י"א דאין ר"ל שנפסל לגמרי, שהרי אם יטען להד"מ אינו נאמן והוחזק כפרן מכח השטר הזה, ורק בטוען פרעתי נאמן. אבל הש"ך דעתו שפסול לגמרי ואפי' בטוען להד"מ נאמן, דהשטר חספא בעלמא הוא לדעת החולקים. אבל לכו"ע גובה בו מבני חורין ומהלוה בעצמו כשהוא מודה, או כשיש עדים בזה. וכתב בקצות שאם העדים לפנינו וזוכרים ההלוואה וטוען להד"מ ודאי שהוחזק כפרן נגד העדים. והנתיבות כתב דהעיקר כהסמ"ע.

ז. כדין כופר הכל שם בגמ' פ"ט.

ח. ומ"מ ע"פ עדי הגירושין לא גובה, ויכול לומר פרעתי לה ע"פ הגט ולקחתי ממנה שובר וקרעתי, כ"כ הח"מ.

גובה עיקר כתובה מבני חורין, ואינה גובה תוספת כלל, הואיל ולא כנסה. אבל אם אירס אשה ולא כתב לה כתובה, ומת או גירשה והיא ארוסה, אין לה כלום, ואפילו העיקר, שלא תקנו לה עיקר כתובה עד שתנשא או עד שיכתוב. (וי"א דארוסה יש לה כתובה) (הרא"ש והר"ן והטור), (אבל נוהגין כסברא הראשונה).